

РОЗДІЛ 6

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

І ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС

УДК 346.93(043.2)

Понур Ю.С., адвокат, м. Чернівці, Україна
Літвінчук Б.С., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

НОВОВІЯВЛЕНІ ОБСТАВИНИ ЯК ПІДСТАВА ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Господарський процесуальний кодекс України (далі – ГПК України) передбачає, що рішення, постанови та ухвали господарського суду, Вищого суду з питань інтелектуальної власності, якими закінчено розгляд справи, а також ухвали у справах про банкрутство (неплатоспроможність), які підлягають оскарженню у випадках, передбачених Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», що набрали законної сили, можуть бути переглянуті за нововиявленими або виключними обставинами [1].

В юридичній науці та на практиці існують різні тлумачення нововиявлених обставин, вважаємо доцільним проаналізувати поняття «нововиявлені обставини» в контексті дослідження даної тематики. Зокрема, С.В. Степанов вважає, що нововиявлена обставина у господарському процесі – це не факти самі по собі, а відомості про факти об'єктивної дійсності, що існували в період первинного провадження у справі, мають істотне значення для правильного вирішення справи, але були виявлені та достовірно встановлені після прийняття у справі відповідного акту правосуддя у зв'язку з невідомістю про них господарському суду та заявникові [2, с. 3]. В.Е. Беляневич нововиявленими обставинами називає «матеріально-правові факти, на яких ґрунтуються вимоги і заперечення сторін, а також інші факти, які мають значення для правильного вирішення спору або розгляду справи про банкрутство» [3, с. 608]. На думку Ніколенко Л.М. до нововиявлених обставин у широкому сенсі варто віднести ті обставини, які мають такі родові ознаки: обставини, з якими закон пов'язує виникнення, зміну або припинення правовідносин; виявлення нововиявлених обставин після набрання судовим актом законної сили; існування нововиявлених обставин на момент розгляду і вирішення справи, тобто на момент

первинного провадження у справі; невідомість заявнику і суду з причин, що від них не залежать [4, с. 363].

Згідно з п. 2 Постанова Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 17, до нововиявлених обставин відносяться матеріально-правові факти, на яких ґрунтуються вимоги і заперечення сторін, а також інші факти, які мають значення для правильного вирішення спору або розгляду справи про банкрутство. У вищезазначеній Постанові також наголошено, що не може вважатися нововиявленою обставина, яка ґрунтується на переоцінці тих доказів, які вже оцінювалися господарським судом у процесі розгляду справи. Необхідно чітко розрізняти поняття нововиявленої обставини (як факту) і нового доказу (як підтвердження факту); так, не можуть вважатися такими обставинами подані учасником судового процесу листи, накладні, розрахунки, акти тощо, які за своєю правовою природою є саме новими доказами [5]. Європейський суд з прав людини у справі у справі «Попов проти Молдови № 2» («Popov v. Moldova No 2», заява № 19960/04, п. 46) зазначає, що процедура скасування остаточного судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами передбачає, що існує доказ, який раніше не міг бути доступний, однак він міг би призвести до іншого результату судового розгляду.

Отже, за нововиявленими обставинами переглядаються судові рішення, прийняті без урахування тих обставин, які не були відомі заявнику і суду, тому суд не міг взяти їх до уваги під час вирішення справи. Проте оскільки ці обставини не були враховані, це об'єктивно вказує на незаконність та необґрунтованість судового рішення. Саме факт встановлення обставин, здатних вплинути на раніше прийняте судове рішення, ставить під сумнів законність та обґрунтованість судового рішення. Тобто передумовою перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами є обов'язок суду з'ясувати наявність або відсутність нововиявлених обставин, встановити можливість впливу на правильність ухваленого судового рішення [6, с. 186].

Підставами для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами відповідно до чинного ГПК України є: істотні для справи обставини, що не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи; встановлений вирок або ухвалою про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності, що набрали законної сили, факт надання завідомо неправильного висновку експерта, завідомо неправдивих показань свідка, завідомо неправильного перекладу, фальшивості письмових, речових чи електронних доказів, що потягли за собою ухвалення незаконного рішення у цій справі; скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення судового рішення, що підлягає перегляду. Не є підставою для перегляду рішення суду за

нововиявленими обставинами: переоцінка доказів, оцінених судом у процесі розгляду справи; докази, які не оцінювалися судом, стосовно обставин, що були встановлені судом [1].

Слід зазначити також про те, що особа, яка подала заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, може відмовитися від такої заяви до початку розгляду справи у судовому засіданні. У разі прийняття відмови від заяви суд закриває провадження за нововиявленими обставинами, про що постановляє ухвалу.

Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами є особливим видом провадження у господарському судочинстві, який потребує глибокого дослідження в сьогоденній Україні. Адже не так давно були внесені зміни до господарського процесуального законодавства, які обумовлені розвитком нашої країни та входженням до світового та європейського співтовариства, тому ця тема є такою актуальною для нас. Основним завданням перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами є визначення їхньої законності та обґрунтованості з метою ефективного поновлення порушених прав осіб. Процесуальна форма провадження за нововиявленими обставинами має відповідати сучасним європейським стандартам захисту прав і законних інтересів осіб, в основу яких покладений принцип верховенства права.

Література

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06 лис. 1991 р. № 1798-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56.

2. Степанов С.В. Перегляд судових рішень господарських судів за нововиявленими обставинами: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. НАН України. Інститут економіко-правових досліджень. Донецьк, 2011. 210 с.

3. Беяневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар. Вид. 2-ге. Київ: Юстиніан, 2006. 672 с.

4. Ніколенко Л.М. Перегляд судових актів у господарському судочинстві: монографія. Донецьк: Юго-Восток, 2013. 491 с.

5. Про деякі питання практики перегляду рішень, ухвал, постанов за нововиявленими обставинами: Постанова Вищого господарського суду України від 26 груд. 2011 р. № 17 (із змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017600-11#Text>.

6. Починок К.Б., Бессарабова В.М. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами: поняття та ознаки. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету*. 2019. С. 185-188.